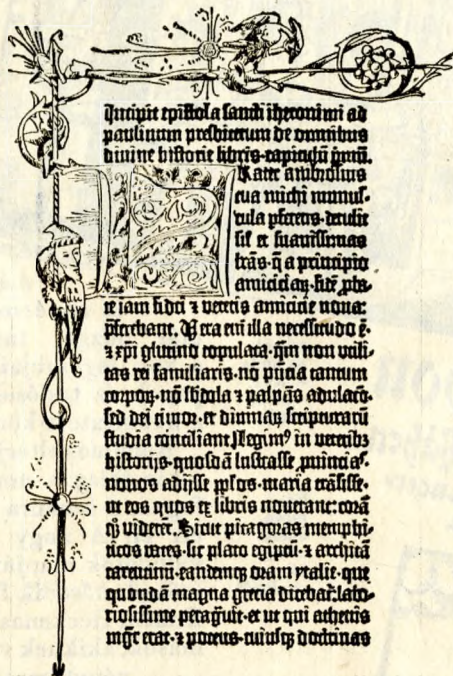

Az ötszáz éves nyomtatott betű 1440 - 1940

Már a legrégebbi ókorban kísérleteztek azzal, hogy egyes szavakat, jeleket, sőt kisebb szövegeket mechanikus úton sokszorosítsanak. A babiloni ásatásoknál jó néhány agyagból, fából, meg kőből vésett bélyegző-félélet találtak, amelyekkel nyilván árukat, meg egyéb tárgyakat pecsételtek le és a kiadott törvényeket, meg rendeleteket hitelesítették. Aztán Kínában jó öt évszázaddal előbb ismerték már a „fatáblalevonatok”, mint Európában.

A szétszedhető, külön betűkkel való nyomtatás feltalálása azonban mégis Gutenberg János, mainzi polgár nevéhez fűződik és általában őt tekintik a nyomdászat atyjának, noha már életében akadtak vetélytársai, akik maguknak követelték a feltalálás dicsőségét. A rendszert csakugyan sokan megkísérelték, de bizonyos, hogy a betűk öntése Gutenberg érdeme, aki pont ötszáz évvel ezelőtt, 1440-ben faragta ki az első betűöntőformákat. Első nagyobb nyomdai vállalkozása Fust Jánossal társulva a Biblia volt 1450-ben, de Fust adván a pénzt, rövid idő múlva magának foglalta le a nyomdát s Gutenberget kitette.

A könyvnyomtatás igen gyorsan elterjedt Németországban, bár ele-

A világ legelső nyomtatott könyvének: Gutenberg 42 soros bibliájának 1. oldala (erősen kicsinyítve)

inte általában idegenkedve fordultak el a kezdetleges nyomtatott betűktől, mert hiszen a jóval szebb és díszesebb kiállítású kézzel írott könyvekhez voltak szokva. Néhány évtized alatt megismerték a könyvnyomtatást Olaszországban, Svájcban, Franciaországban és Magyarországon is, úgy, hogy 1454-től 1500-ig 23.000 darab nyomtatott könyv forgott közkézen. Ezek a sokat emlegetett „incunabulumok”...

A könyvnyomtatás gyors elterjedése tulajdonképp egy háborús szerencsétlenség következménye. Mainz városát ugyanis 1462-ben megrohanták és elfoglalták Adolf nassaui választófejedelem csapatai. Az ezzel járó pusztítás és gyújtogatás alkalmával a Gutenberg—Fust-féle nyomdát is szétrombolták és felgyújtották. Az itt alkalmazott tanult munkások ekkor riadtan szedtek szét más békésebb tájakra s megismertették a világgal az addig féltve őrzött titkot.

Érdekes, hogy a Biblia után következő második terjedelmesebb könyv Németországban — Boccaccio Dekameronjának fordítása volt!...

Nálunk, Magyarországon Geréb László budai prépost már 1473-ban Budára hívta Hess András „nyom-